

אם הניח לו — אדם לאדם אחר — גחלת על לבו, ולא סילקה ומת, פטור הנותן, כי היה לו להרוג לסלקה.⁽⁹⁾

אבל אם הניח על בגדו, ונשרף הבגד, הרי המניח חייב, ואף שהיה ביד הניזק לסלק את הגחלת, ומשום שיכול לומר: "לכך לא סלקתי את הגחלת, מפני שאמרתי: אתבענו לדין וישלם לי".

אמר רבא: תרווייהו — שני הדינים האחרונים שאמר רבה — תננהי [כבר שנינו אותם במשניות]!

ואם נתהפך אחרי שהתחיל ליפול, ומכוין ליפול על האדם להנאתו, כדי שלא ייחבט בקרקע, (7) חייב אף על הבושת, ואף שלא נתכוין לבייש.

ומשום דתניא: ממשמע שנאמר: "ושלחה ידה... במבושיו", אינו יודע שהחזיקה?!? ואם כן די לו שיאמר: "ושלחה ידו במבושיו", ומה תלמוד לומר: "והחזיקה במבושיו", לומר לך:

כיון שנתכוין להזיק, (8) אף על פי שלא נתכוין לבייש, הרי זה חייב על הבושת.

ואמר עוד רבה:

והראב"ד פירש, דמיירי באופן שנתכוין להזיקו אלא שלא נתכוין לביישו, וכגון שנתכוין להזיקו במקום שאין בו בושת, והזיקו במקום הנראה שיש בו בושת, ושחייב אף על הבושת.

8. ראה לשון רבי עקיבא איגר בדף פו ב ד"ה עד: "מתכוין ליפול על האדם, אף על פי שאינו מכוין לביישו, כיון דמכוין לעשות זה, ובמעשה זה יש בושת חייב עלה, וכן כתב ב"תוספות יום טוב" פרק ג משנה י"ח, ומבואר שאין כוונת הגמרא לכוונה להזיק, אלא כוונה למעשה שהביא את הבושת, וראה בדברי הראשונים שהובאו בהערה קודמת.

ובביאור הדרשה, נראה מדברי המאירי שהובא בהערה קודמת, שהדרשה היא ללמד, שאם כי פשטא דקרא מיירי שהחזיקה במבושיו כדי לביישו, מכל מקום גלי רחמנא בלשון "והחזיקה" שאפילו אם החזיקה במבושיו שלא כדי לביישו, אלא כדי לתופסו, מכל מקום חייבת היא על הבושת.

9. נתבאר על פי לשון רש"י; וכתב ה"נמוקי

7. א. נתבאר על פי רש"י; וב"ם של שלמה" [סימן לט] תמה, שהרי אין זה "מתכוין להזיק", שהרי להנאתו הוא מתכוין; [ועוד הקשה, הרי עיקר הטעם שלגבי בושת אינו חייב עד שיתכוין לבייש, ואינו כשאר דברים שהוא חייב בשוגג קרוב למזיד, הוא משום דבשלא נתכוין לבייש, אין כאן ביוש, שהכל יודעים שלא עשה בעבור גנותו, ולכן כשמתכוין הוא להזיקו ועשה לדעתו, יש בו דין ביוש; ואם כן, באופן שנתהפך להנאתו, אין בו דין ביוש, דלא עשה לגנותו!].

ומיהו ראה במאירי שכתב: אפילו לא כיוון אלא להצלת עצמו, הואיל והוא יודע שבאותה הצלה הוא מזיק ומבייש, הרי זה מכוון גמור וחייב אף על הבושת, שהרי נאמר: "ושלחה ידה והחזיקה וכו'", שאף על פי שאין כוונתה אלא להציל את בעלה, הואיל ומתכוונת מכל מקום להזיק חייבת אף על הבושת, [וראה עוד בהערה הבאה בשם רבי עקיבא איגר].

וב"נמוקי יוסף" כתב: ואף על פי שלא נתכוין לשום בושת, כיון שידוע שהיה ניזוק חבירו בזה, כמי שנתכוין להזיק דמי, כהוא דשבת דמודה רבי שמעון בפסיק רישיה ולא ימות.